

Szülők kézikönyve az okoseszközök intelligens használatához

Uzsalyiné Pécsi Rita: Fejleszt vagy rombol? Kulcs az okoseszközök okos használatához. Kulcs a Muzsikához Kiadó, Pécs, 2020. ISBN 9786156228000

Pécsi Rita neveléskutató könyve egy olyan mű, amely a maga teljességében hiánypótló a magyar könyvpiacra, mind tartalmára mind a felépítésére tekintettel. Nem elsősorban szakmabeli pedagógusoknak vagy kutatóknak készült, bár ők is hasznosíthatják a benne rejlő tudásanyagot, hanem inkább XXI. századi gyakorló szülők hétköznapijait könnyítheti meg. A kiadvány tárgyalja a televízió / internet és a mobiltelefonok, vagy okoseszközök gyerekekre gyakorolt viszonyát és hatását egyaránt.

Más – túlzottan tudományos és kizárólag a szakmának írott – kiadványokhoz képest szokatlanul, egy kis biokémiával és pszichológiával kezdi a könyv egésze kiterjedő, és a további gondolatmeneteket megalapozó eszmefuttatást a szerző, a dopaminhatásból kiindulva. Ez az alapgondolat végig hasznosítható a könyvben, mert megmagyarázza a képernyőn látható tartalmak – látens - vonzó tulajdonságát. Ebből bontja ki és vezeti le a könyv egészére vonatkozó összefüggésrendszert a szerző, tehát nem a megszokott pedagógia-pszichológiai bevezetővel indul a könyv. A rendkívüli felütés azonban jól funkcionál, a tartalmas és jól követhető okfejtéshez pedig a könyv olvasása során könnyű visszalapozni, ha szükség lenne rá. A könyv minden fejezetéről el lehet mondani, hogy logikus gondolatmeneteket tartalmaz, könnyen követhető szerkezetű, és kifejezetten olvasmányos könyv, mindennapi forgatásra. A stílusa gördülékeny, éppen annyi szakmai kifejezést és tudományosságot adagol minden részben, amennyi a pontos és adekvát megértéshez szükséges, a hitetlenséget alátámasztja. Ezen keresztül mutatja be azokat az érveléseket, amelyek megértése döntő fontosságú ahhoz, hogy a vibráló készülékek világában egy holisztikus,

összefüggő hatásrendszert megismerjen az átlagos tudással rendelkező olvasó.

Hasonlít a kiadvány stílusa és megfogalmazása, az 1970-es évek második felében megjelent Minerva Családi könyve sorozat, Vekerdy Tamás és Ranschburg Jenő által írt kiadványaihoz, és nevelő-tanító funkciójához.

Az első, valamivel több, mint 100 oldalas fejezetben derül ki, hogy az okoseszközök miként hatnak és hogyan befolyásolják a gyerekek kognitív és érzelmi fejlődését, továbbá milyen fejlődési zavarokat idéz(het)nek elő. A tárgyalás teljes körű: a szülő-gyerek kapcsolattól kezdve a gyerekek életkorának megfelelő géphasználatig, miközben képet alkothat a könyv olvasója, egészen a modern, mai világunkban felfedezett civilizációs zavarokig, amelyek döntő többsége nagyon szoros kapcsolatban áll a címbe is jelzett készülékekkel és programokkal. Az író tájékozottságához kétség sem fér: elemzi a „Fészt”, a Minecraftot, és rendkívül didaktikusan tudatosítja a feltáró elemzése során a negatív hatások romboló mechanizmusait. Ez előzőekből is érzékelhető, hogy a szóhasználat nem elvont, alkalmazkodik az előzetes tudással nem rendelkező fogyasztóhoz, és minden egyes alfejezetet alaposan körbejár.

A könyv végigvezeti az olvasót a kisgyerekkortól egészen a kamaszkor végéig, bemutatva közben a fejlődépszichológia főbb állomásait és jellemzőit. A szerző kitér minden olyan részletre, amely az egészséges fejlődéshez hozzájárul és kapcsolatban áll az okoseszközök hatásaival. A beszédtanuláson át a környezeti ingerek fontosságáig, a játékos tapasztalatszerzéstől a testtudat és idegpályák kialakulásáig valóban minden benne van a könyvben, amit egy szülőnek érdemes

tudnia, még mielőtt bébiszitterként alkalmazza a készüléket.

Egyik legfontosabb kérdéskör amit Pécsi Rita körbejár, a képernyő értelmezés és a gyorsan váltakozó sok színes kép miatt kialakuló figyelemzavar, viselkedésbeli változások tendenciaként megfigyelhető különbségei a fiatalabb generációk esetében. Mindez természetesen az egészséges életvitelre és a tanulásra is negatívan hat, ráadásul nagyon sokrétűen. Az egyik legérdekesebb rész – a sok közül – ezzel összefüggésben a FOMO betűszó (fear of missing out) és tartalma. A fogalom mögött a közösségi oldalak hírfolyamaiból való kimaradás vagy lemaradás értendő, amely szinte elvonásszerű tüneteket válthat ki.

Az összesen 180 oldalas mű valóban kézikönyv méretű, könnyen forgatható, és igényesen kivitelezett. A laptükör meghúzása (a szöveg elhelyezése a papíron) és maga a szöveg beosztása is szellős, könnyen áttekinthető, az egyes fejezetek jól áttekinthetőek.

A könyv tartalma bár néha riasztóan hat, de nem ijesztgeti az olvasót, viszont őszintén továbbadja a szakirodalomból és élettapasztalatából fakadó tudást és következtetéseket. Nyíltan és bátran mesél a pornográfiairól ugyanúgy, mint a stresszről, és meggyőzően érvel amellett, miért kell egészséges viszonyt kialakítani a családban (és természetesen az iskolában is) a felnövekvő generáció számára.

A hasonlatai izgalmasak: a hétköznapi életből és élményekből merít, helyenként hosszabb példákkal illusztrálja a (nevelés)tudomány által feltárt jelenségeket. Nem veti meg a humor meggyőző és alátámasztó erejét sem, az én-hatékonyság megragadható magyarázata után olvasható az alábbi szemléletes sor: „Majd én! Hagyjál! Majd magam, majd én ededűj! Én kötöm be a cipőmet, én, majd én...ne segíts, majd én csinálom!” (59.p.)

A kiadvány tartalmazza az új és a legújabb szakirodalmi hivatkozásokat és irodalmakat, a könyv végén pedig külön bibliográfia szerepel, ahonnan további ötleteket kaphatunk látókörünk tágításához. A minden-

napi pszichológiánk részévé teszi a gyerekevelés olykor nehéz, érthetetlen mozzanatait, mert bizony előfordulhat, hogy a gyerek „szétszedi a síró babát, a svájci órát, megkóstolja a gilisztát...”, (57 p.) és mindez a növekedésének – tanulási folyamatainak törvényszerű következménye csupán. Ennek a fejlődépszichológiájába avat be minket a könyv, miközben folyamatosan kitér a médiával való kapcsolatra is.

A második rövid fejezet javaslatot ad az on-line és egyéb kütyük használatára vonatkozó helyes, egészséges és a gyerek érdekeinek szempontjából alkalmazásról, miközben tárgyalja annak családi aspektusait is. Leginkább kiemelkedő mondanivaló ebben a részben a közös élmény a szülővel, barátokkal, amely segít a másokra való ráhangolódásban, és az élményközpontot aktiválja. A harmadik fejezet pedig számos off-line megoldást kínál, példákkal, játék lehetőségekkel, magyarázatokkal és a média által befolyásolt gyerekkor igazi élményekkel telivé tételére. Az itt található 19 pontokba szedett kreatív ötlet (plusz az utána következő hasznos tippek) valójában sokkal többet nyújtanak, mint az gondolhatnánk. A kiegyensúlyozott és biztonságos fejlődés lehetőségét, élményekkel összekapcsolva, magyarázva és indokolva ennek szükségességét a mediatizált világban. A természetélmények hangsúlyozása és a valóság megismerése itt ismét visszaköszön korábról, mert a médiával való kapcsolat ellensúlyozását érdemes többször is alátámasztani, mindig egy kicsit más oldalról megközelíteni.

A könyv tipográfiája a 1980'-as évek végét és a következő évtized elejét idézi, mert a műben kétféle betűszín szerepel. A fekete a magyarázó, értelmező szöveg, míg halványkéken szerepelek azok a legfontosabb észrevételek valamint tanulságok és megfontolandó tanácsok, amelyeket jó észben tartani, a hétköznapi szülő-gyerek kapcsolatban. Mivel a könyv sok érdekes részletet és elgondolkodtató információt ad közre, a másodszori olvasást és tájékozódást ez a megkülönböztetés jól segíti.

A könyvet végigolvasva egyértelműen kiderül, hogy nem kell a gyerekeket feltétlenül

eltiltani a modern eszközöktől, csak értelmesen kell tudni használni, és következetesen alkalmazni – szülőként, jó pedagógusként. A gyerekkor pedig nem az internetes mesénél

kezdődik, hanem mint régebben, a közös, szülővel megvalósuló palacsintasütésnél, és barátokkal való időtöltésnél, szalvétahajtogatásnál, társasjátékozásnál.

DÓRA LÁSZLÓ¹

---

¹ Ph.D, főiskolai docens, Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Neveléstudományi Tanszék;
email: dora.laszlo@avkf.hu